

NAMAZ VAKTİNİ KAÇIRMAMANIN ÖNEMİ

*Eûzubillahimineşşeytânirracîm
Bismillâhirrahmânirrahîm.*

el-Hamdülillahi rabbilâlemin ve'l-âkibetü li'l-müttekîn. Vessalâtü vesselâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn.

İ'lemû eyyühe'l-ihvân enne efdale'l-kitâbi kitâbullah ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl.

«مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي بِالْمَلَأِ الْأَعْلَى، وَجَبْرِيلُ

كَالْحِلْسِ الْبَالِي مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى. طس، عَنْ

جَابِرٍ»

*Merartü leylete üsriye bî bi'l-melei'l-a'lâ ve Cibrîlü ke'l-hılsi'l-bâlî min haşyetillâhi te'âlâ.*¹

Taberânî *Evsat*'ta Câbir *radıyallahu anh'*ten.

Hep beraber bir salât ü selâm okuyalım;

Allâhumme salli salâten kâmileten ve sellim selâmen tâmmen alâ Seyyidinâ Muhammedinillezî tenhallü bihi'l-ukad ve tenfericu bihi'l-kürab ve tukdâ bihi'l-havâic ve tünâlü bihi'r-reğâib ve hüsnü'l-havâtimi ve yüsteska'l-ğamâmü bi-vechihi'l-kerîm ve alâ âlihî ve sahibihî fî külli lemhatin ve nefesin bi-adedi külli ma'lûmin leke.

Cenâb-ı Peygamber'in şefaatine Cenâb-ı Hak cümlemizi nail eylesin inşallah.

a. Miraç Gecesi: Allah'ın Kullarına Verdiği Lutuf lar

Malum, önümüzdeki hafta miraç gecesi. Cenâb-ı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, "O miraç gecesinde *melei âlâya* uğurlandım." diyor.

Melei âlâ, meleklerin bulunduğu yüksek bir mekan.

---

¹ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, V, 64, r. 4679; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, I, 78, r. 246; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 145, r. 5897; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 138, r. 15163.

“Orada Cebrail *aleyhisselam*’ı gördüm ki, böyle köşeye atılmış bir eski pardüse, bir şey olur hani eskiler köşelere atılır böyle, onun gibi gördüm Cebrail’i.”

Develerin semerlerinin altına hayvanların sırtı acımasının diye konulan ve bazı âdi şeyler olur. Bunlar nasıl kıymetsiz bir şeydir, atılıverir şöyle kenara. Onun gibi, Allahu Teâlâ’nın korkusundan böyle kenara atılmış gibi gördüm. Yani Cebrail *aleyhisselam* Allahu Teâlâ’nın korkusundan bir köşeye büzülmüş gibi tarif ediyor Cenâb-ı Peygamber bize.

Şimdi;

Haşyetullah çok büyük bir nimettir ama hangimizde var o *haşyetullah* bakayım?

Haşyetullah Allah’tan korkma. Allah’tan korkan adamın bu gözleri [Allah] korkusundan daima şıpır şıpır yaşlar akar. Önüne günahlarını kor, bir de Cenâb-ı Hakk’ın verdiği nimetleri kor, “Vay!” der, “Ben bu kadar nimetin karşısında bu kadar terbiyesizlik mi yaptım? Bak benim halime, benim yarın rabbımın huzurunda halim ne olacak?” diyerekten başlar şıpır şıpır ağlayıp, “Yarab affet! Yarab affet! Yarab affet!” diye Cenâb-ı Hak’tan başlar tazarru u niyaza. Ama bu işte o şuurun insan-

da tecellisi veyahut tahakkukudur. Bu Őuur olmayınca işte, “AkŐama ne yiyeceėiz, sabaha nereye gideceėiz, bugun nereye gideceėiz, bugun nerede gezeceėiz?” bunlarla omur ge-
cer. Derken bir gun de işte vade gelir gider vesselam. Bmyle olunca hayatın ne tadı olur, ne de ahiretin tadı olur, ne dmnyasına ne ahiretine [faydası olur].

O İsrâ gecesinde Cenâb-ı Peygamber birçok Şeyler gmdm. Bu gmdmlelerinin birisi bu Cibril *aleyhisselam* olmakla beraber, bir de kendisine, smdledikleri smlzleri yapmayanların hâli gsterildi. Vaaz etmesi kolaydır, hutbe okuması kolaydır, kmrsuye çıkmıp bağırması kolaydır fakat bunları yapıp da yapamamak bir meseledir. İnsan bunları vicdanında tahakkuk ettiremeden herkese, “Hadi Őmyle yapalım, hadi bmyle yapalım, Őmyle olsun, bmyle olsun!” [demek] kolay Şey. Fakat bunu kendisi yapamadan, kendisi yapmadığı halde, yapamadığı halde baŐkalarına smllyorsa, ondan sonra bunların dudakları ateŐten makaslarla kesilecek.

Şimdi bu yine hayır smllyyor, hayırları yapın diyerekten teşvik ediyor ve bunu bir cihettende Cenâb-ı Peygamber msaade et-

miştir. “Siz kendiniz her ne kadar yapamıyorsunuz da hayırları yapmak için insanları teşvik ediniz.” diye Cenâb-ı Peygamber’in ayrı bir emri vardır.

Bu böyle iken bu adamın dudakları kesilirse, ya da görmediği ve bilmediği halde bir sürü yalanları, iftiraları insanlar birbirlerinin aleyhinde konuşurlarken bunların hâli acaba nasıl olacaktır?

Nasıl olacaktır bu?

Neden sen bu sözleri söyledin?

Filan söyledi.

Filanın sözüne ne kadar itimadın var senin?

Canım çok doğrudur.

Ne kadar doğru olursa olsun, bir maksada gayeye binaen söylenmiş lafları tevâtür edip te nakil etmek çok fena bir şeydi ki, o hayır söylediği halde kendisi de yapamadığı halde söylediğinden dolayı dudakları kesilirse, onların, [yalancı ve iftiracıların] hâli nasıl olur bilemem artık.

Allah cümlemizi affetsin. Tevfikatı samadaniyesine mazhar etsin de Allahu Teâlâ’dan hakkıyla korkmak şerefi devletine cümlemizi mazhar buyursun.

Tabi bu Allah korkusu kolaycacık insanların içine gelmez. Bu Allah korkusunun gelmesinin başlıca sebeplerinden birisi de insanların çok düşünmesine bağlıdır. Tefekkür, dersin birisi de oydu ya. Az ye, az iç, az uyu, az konuş, çok düşün, çok Allah de. Çok Allah dedikçe kalp yumuşar, çok tefekkür ettikçe kalp yine yumuşar. Bu kalbin yumuşamasının da neticesinde kalpte Allah korkusu belirir. Ondan sonra konuşurken insan dirhemle konuşmaya başlar; kimseyi incinmeyeyim, kimseyi darıltmayayım, kimsenin hakkı üzerime geçmesin diyerekten [konuşur.] Mesela biz beş on kuruş birisinden emanet alırız, sonra veririz veya veremeyiz. Veremediğimiz zaman da üzülürüz, “Aman hakkını helal et kardeşim!” diyerekten, “Veremedim ben!” diye özür dilerken, halbuki öyle bir hakları vardır ki kardeşlerin aleyhinde konuşulmuş, şu olmuş, bu olmuş. Bu haklar o para haklarından çok üstündür. Ama bunları hiç kâle almayız da onun için kalplerimiz kaskatı olur. Kaskatı olduktan sonra da gözlerden yaş çıkmanın imkanı olmaz. Ne zaman bir kaza olacak bir bela olacaktaki, o kazanın belanın büyüklüğüne göre başlarız ağlamaya. O ağlama-

nın kıymeti yok tabi. Ağlama Allah korkusu için olacak, hatalarımızdan kusurlarımızdan dolayı, insanlığa yarar işler yapamadığımızdan dolayı, İslâm'a yarar işler yapamadığımızdan dolayı kendimizi kusurlu görecek ve bu kusurumuzdan dolayı da ağlamaya başlayacağız.

Büyüklerimizin ağlamaları [böyle idi.] Nasıl ki Hazreti Ömer buraları böyle yol yapmış. Gözünün sularının akmasından [yanaklarına] yol yapmış. Ve buna benzer pek çok kimseler de böyle.

Niçin?

Tazarru u niyâz ediyorlar, hataları önlerine dökülüyor, kusurlarını görüyorlar. İnsan kusursuz hiç olamaz, hep kusur içerisindeyiz. Bir dakikasını insan Allah demeden geçirirse bu da bir kusurdur. Nefesini boşa harcaması insanın bir büyük kusurudur. O nefes ki almak için para yetmez. O bir nefese dünyanın varidâtını vereyim de, “Şu benim kaçırdığım bir nefesi bana verin!” desen ele geçmez, o kadar kıymetli bir şey.

E bu saatlerce günlerce aylarca yıllarca boşuna gidiyor, hâlâ mütenebbî olacağımız yok, Allah yoluna da bu nefeslerimizi harca-

yamadığımızdan dolayı üzüldüğümüz de yok. Hep maksadımız dünya olunca o gözler elbette ağlamaktan mahrum olur.

Demek ki o bizim büyüklerimiz nasıl gönüllerinde Allah korkusu taşıyormuş ki, onun karşısında Kur'an'ı okudukça dayanamıyorlar, azab-ı cehennemi duyuyor, "Aman Yarabbi!" diyor, "Bu cehennemde nasıl yanarım ben?" diyor. "Bu cehennemde yandığımın başka ben senden nasıl ayrı yaşarım?" diyor. Cehennem ayrılık evi. O ayrılık evinde Allahu Teâlâ'nın tecelli şeyi yok. O acı, o firkat yetiyor ona, ondan çok korkuyor.

Mesela sahabîden birisi sapsarı olmuş, Resûlü Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* sormuş;

"Hasta mısın sen, ne oldu sana böyle sarardın soldun?"

Yok yâ Resûlallah!"

Neden sarardın soldun?"

"Yâ Resûlallah! Yarın sen cennete gidecek en yüksek, en âlâ makamlara nâil olacaksın, Makâm-ı Mahmudlardasın.

Ya ben?"

"Cennete giremezsem bir, cennete girdiğim halde senin makamın ayrı, benim gidece-

ğim yer ayrı olacak. Ben seni göremezsem benim halim ne olur? diyerekten onun üzüntüsü içerisindeyim.” diyerekten sararıp solmuş.

Var mı bizde böyle bir sarartı şeyli bir düşünce?

Allah kusurumuzu affetsin.

Onun için namaz vakitlerini, o zaman böyle saatler maatler yok tabi işte, namaz vakitlerini herkes gözlüyor, ezana duyacak duymayacak ayrı. Öyle yerler var ki saatlerce bir mesafe uzaklarda birbirlerinden, öyle bizim gibi sık sık camiler de yok o zaman ama herkes uzaktan vaktini biliyor, namazdan evvel camisine gelip hazır bulunuyor.

Neden?

Allah korkusundan. “Namazı Resûlullah’ın arkasında kılayım ve vaktini kaçırmayayım.” diyerekten.

Hatta işte Talha *radıyallahu anh* ki hem o günün büyük mücahitlerinden. Resûlü Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*’in önünde dikilmiş böyle, oklar üzerine yağıyor. Seksen küsür yerinden yara almış, yine, *fidâke ebî ve ümmî* diyerekten Cenâb-ı Peygamber’in önünde düşünüyor.

Bu muhterem âl-i cenâb zât, birgün bahçesine gitmiş. Hurma bahçesi gayet güzel, böyle verimli bir devirde. Dallar birbirine girişmiş, kuşlar vıcır vıcır ötüşüyorlar içerisinde. Şöyle onlara hayran hayran bakarken ikindinin vaktini kaçırmış. Gelmiş bakmış ki ikindi namazı kılınmış. Daha vakit var tabi kılınır ya, fakat evvel vaktine erişememiş.

“Aaa, yâ Resûlallah! O bahçe beni bugün bu ikindi namazını senlen beraber kılmaktan alıkoydu. Ben o bahçemi vakfettim.” dedi.

Vakfettim!..

Ne kadar?

Bir vakit namaza erişememenin cezasını nasıl ödüyor adam ki bu Allah korkusunun ve Allah’a olan iştiyâkın birer nümunesidir ki bunlar söylemekle bitmez. Ama biz bu hislere henüz erişmiş değiliz. Bu hisler bizde henüz belirmemiştir. Bizim hislerimiz dünyaya çok önem verdiğimizden dolayı gelişmiyor bu hisler işte.

Allah kusurumuzu affetsin. Böyle âkibetini iyi düşünen kullarının arasına kabul etsin bizleri de o düşünceleri ihsan buyursun.

Dün bir şey okudum hoşuma gitti. İki kardeş varmış da, evlatlarını yetiştiriyorlar.

Birisi ona mal mülk bırakma hevesinde, çocuğum benden sonra ölürsem rahat etsin hevesinde, işte para mal biriktirip onlara bırakma hevesinde.

Öteki kardeşi de demek memleketleri ayrı anlaşılan, mektup yazmış demiş ki;

“Ben evladım için bak bu kadar fedakarlık yapıyorum, bu kadar mal mülk hazırlıyorum, sen ne yapıyorsun?” demiş.

O da demiş ki;

“Çok büyük hata içerisinde sin kardeşim! Seni ilk besleyen Allah, sana rızkı veren Allah ona da verecek. Sen niçin onun için üzülyorsun? Ben çocuğumun terbiyesiyle, dini terbiyesiyle meşgulüm. Dini terbiyesiyle meşgulüm, onun terbiyesini ben verebilirim [ona en kıymetli şeyi bırakmış olurum.] *el-Edebü hayrun mine'z-zehebi*. “Edep altından iyi şeydir.” Sen altınları bırakırsın, servetleri bırakırsın, çocukta onu kumarlarda yer.

Ne olacak sonra senin halin?”

Bunun emsalini görmekteyiz çok bugün. O servetlere nâil olan evlatlar bugün Beyoğlu'nda şurada burada kumarlar da zevk ü sefalarda ferah ferah yiyorlar. Onu edep denilen İslamî edepleri ona veremediğimizden

dolayı o onları hiç düşünmeden, senin ruhuna da bir okumak bile aklına gelmeden onları yiyip tüketir. Fakat edepli bir çocuk, hiçbir şey kalmasa bile ona babasından o edebiyale çalışır hamallık yapar, şunu yapar bunu yapar karnını doyurur, fakat İslâm'ın dışına çıkmaz hiçbir zaman. İslâm'ın dışına hiçbir zaman çıkmaz, her günahlardan son derece korkar kaçır.

Onun için *edebü'l-mer'i zehebühû*. "Kişinin edebi onun altınıdır."

b. İnsanın Allah Korkusu

Altın bilezik derler ya, sen ne kadar kollarına altın bilezik takarsan tak, onlar hep fani şeylerdir.

*Edeb bir tac imiş nûr-u hüdâdan
Giy ol tâcı emin ol her beladan.*

Edep oldu muydu insan gayet güzel olur.
Şimdi o edepten birisi;

«مُرُوا الصَّبِيَّ بِالصَّلَاةِ إِذَا بَلَغَ سَبْعَ سِنِينَ، وَإِذَا بَلَغَ
عَشَرَ سِنِينَ فَاضْرِبُوهُ عَلَيْهَا. د، ط، ق، عَنُ عَبْدِ
الْمَلِكِ [بْنِ الرَّبِيعِ بْنِ سَبْرَةَ]، عَنُ أَبِيهِ، عَنُ جَدِّهِ.»

*Mürû's-sabiyye bi's-salâti izâ beleğâ seb'a sinîne ve izâ beleğâ aşra sinîne fe'dribûhü aleyhâ.*²

Mürû's-sabiyye bi's-salâti izâ beleğâ seb'a sinîne. "O terbiyeden edepten maduttur ki evlatlarınızı daha yedi yaşında iken namaza alıştırdınız."

Yedi yaşındaki evlatlarınızı namaza alıştırdınız, "Hadi bakayım sana şunu alıvereceğim bunu alıvereceğim, şöyle yapacağım, böyle yapacağım..." Oğlansa babasıyla, kızsaa ana-sıyla beraber namazda yatar kalkar. Alışsın bir kere.

Ve izâ beleğâ aşra sinîne. "On yaşına girdi çocuk."

Yediden ona girdi, ona kadar tatlı tatlı çocuğu alıştırdı.

"Ona girdi mi." *Fe'dribûhü aleyhâ.* "O zaman ondayken tembellik yapıyor, ibadette gevşeklik yapıyor, camiye gelmiyor, babasının

---

² Ebû Dâvud, "Salât", 26, r. 494; Tirmizî, "Salât", 299, r. 407; Dârimî, "Salât", 141, r. 1471; Ahmed b. Hanbel, III, 404, r. 15339; İbn Huzeyme, *Sahîh*, II, 102, r. 1002; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 317, r. 721; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 389, r. 948; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, I, 304, r. 3481; Dârekutnî, *Sünen*, I, 429, r. 886; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, II, 22, r. 2253; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, III, 119, r. 5091; Tahâvî, *Şerhu müşkilil-âsar*, VI, 397, r. 2565; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, VII, 115, r. 6546; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, VII, 115, r. 6547; İbnü'l-Esîr, *Câmi'u'l-Usûl*, V, 187, r. 3242.

yanından kaçıyor, o sıralarda iken o zaman.”
Fe'dribûhü. “Onu lâıyk-ı vechi ile bir terbiye
verin bakalım.”

Yine ikinci bir şeyde;

«مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ،
وَاصْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ سِنِينَ، وَفَرِّقُوا
بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ، وَإِذَا زَوَّجَ أَحَدُكُمْ خَادِمَهُ عَبْدَهُ
أَوْ أَجِيرَهُ، فَلَا يَنْظُرُ إِلَى مَا دُونَ السُّرَّةِ وَفَوْقَ
الرُّكْبَةِ، فَإِنَّ مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتِهِ مِنْ عَوْرَتِهِ. حم،
ش، د، حل، ك، ق، خط، وَالْخَرَائِطِيُّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ
شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ.»

*Mürû evlâdeküm bi's-salâti ve hüm eb-
nâü seb'i sinîne va'dribûhüm aleyhâ ve hüm
ebnâü aşri sinîne ve ferrikû beynehüm fi'l-
medâci'i ve izâ zevvece ehadüküm hâdimehu
abdehu ev ecîrehu fe-lâ yanzur ilâ mâ
dûne's-sürreti ve fevka'r-rükbeti fe-inne mâ
beyne sürretihi ve rükbetihi min avretihi.*³

³ Ebû Dâvud, *Salât*, 26, r. 495; Ahmed b. Hanbel, II, 180, r. 6689; Ahmed b. Hanbel, II, 187, r. 6756; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 311, r. 708; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 311, r. 708; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, I, 304, r. 3482; Bezzâr, *Müsned*, XVII, 189, r.

Bu da edepten yani.

“Sizin evvel evlatlarınıza yapacağınız büyük servetlerden birisi de onlara namazla emrediniz.”

Ne zaman?

Ve hüm ebnâü seb'i sinîne. “Yedi yaşına geldiği vakitte.”

Artık sağı solu anlamaya başlar çocuk, o zaman ona, “Hadi bakayım evladım, bak Müslümanlıkta böyledir. Hadi bakalım Allah’ımız var, bu mülkün sahibi Allah’tır, bu varlığın sahibi Allah’tır. Bak bizi yaratmıştır, yediğimiz içtiğimiz her şeyi de yaratmıştır. Onlarla biz bak elhamdülillah yiyip içip yaşıyoruz. Binâenaleyh ona hadi bakalım ibadet etmek vazifemizdir, borcumuzdur.” [diyerek] yedi yaşındayken bu telkin yavaş yavaş çocuğun kulağına sokulur. Hani beyin yıkama diyorlar ya.

“Fılanın beyni yıkanmış da artık başka şey dinlemiyor o.”

Niçin?

9823; Dârekutnî, *Sünen*, I, 430, r. 887; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, II, 323, r. 3233; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, II, 324, r. 3234; Begavî, *Mesâbihu's-Sünne*, II, 406, r. 505; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, X, 26, r. -1; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, III, 88, r. -1; Harâitî, *Mekârimü'l-ahlâk*, I, 155, r. 457.

Eh, söylene söylene o telkinin esiri olmuştur da o telkinin esiri altında hareket eder. Sen de çocuğuna sahip olursan, hakim olursan yedi yaşından beri söyleye söyleye söyleye, her gün çeşitli çeşitli telkinlerle o çocuğun beyni de yıkanır. Beyni de yıkanır, on yaşına geldi miydi kendiliğinden koşar artık.

Va'dribûhüm aleyhâ ve hüm ebnâü aşri sinîne. “Fakat baktınız ki on yaşına girdiği vakitte böyle eğer o yıkamalar tesir etmediyse o zaman azıcıkta te'dip lazım.”

Daha?

Ve ferrikû beynehüm fi'l-medâci'i. “On yaşına giren çocukların yataklarını da ayırmak lazım.”

Kız oğlan herkes ayrı yatakta.

Niçin?

Artık akılları ermeye başlamıştır, günah yollarına şimdiden akılları ermesin daha, ayrı yatsınlar.

Ve izâ zevvece ehadüküm hâdimehû abdehû ev ecîrehû.

İşte o Arabistan'da köleler cariyeler olurmuş. Burada da var ya şimdi evlerde evlatlık diye alınıyor.

“Bunları evlendirmek istediğimiz zaman-
da, evlendireceğiz artık.” *Fe-lâ yanzur ilâ mâ
dûne’s-sürrati ve fevka’r-rükbeti.* “Bu köle
olan insanların hakları erkekler gibidir,
erkeğin nasıl göbekten diz kapağına avretiy-
se, onun da avreti göbekten diz kapağıdır.”

Onun için biz Arabistan’da bazen böyle
kadınları gördüğümüz vakitte, “Aaa!..” deriz.
Canım onun hürriyeti yok elinde, o köledir. O
köleye Cenâb-ı Hak o fırsatı vermiş. Binâena-
leyh o göbekten aşağısına diz kapağından
yukarısına avretidir, diğer azaları serbesttir.

Şimdi bizde onlara benzedik, köleliğe
düştüğümüz ki oralarımıza hakim olamıyoruz.

*Fe-inne mâ beyne sürratihi ve rükbetihi
min avretihî.* “Oralara bakılmasın ki oraları
avretten ibarettir.”

Bazı hamamlara gidildiği vakitte, bazı in-
sanlar her nedense örtünmesini iyi bilmezler,
bu avret yerlerini de açabilirler bazen. Onun
için sen hamama girdiğin vakitte [dikkat et.]
Elinden geliyorsa girme. Eğer evinde böyle bir
tertibatın yok da yıkanmak mecburiyetinde
kalır da bir hamama girersen, kafanı önüne
eğ, sabununu başında yıka çık dışarıya kimse-
yi görmeden. Yoksa bir sürü günahla girer, bir

sürü günahla da çıkarısın. Sözde temizlendim dersin.

«مُرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ، قَبْلَ أَنْ تَدْعُوا اللَّهَ فَلَا يَسْتَجِيبَ لَكُمْ، وَقَبْلَ أَنْ تَسْتَغْفِرُوهُ فَلَا يَغْفِرَ لَكُمْ. إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ لَا يُقَرِّبُ أَجَلًا، وَإِنَّ الْأَحْبَارَ مِنَ الْيَهُودِ، وَالرُّهْبَانَ مِنَ النَّصَارَى، لَمَّا تَرَكَوا الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ، لَعَنَهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى لِسَانِ أَنْبِيَائِهِمْ، ثُمَّ عَمَّهُمُ بِالْبَلَاءِ. حَل، عَنِ ابْنِ عُمَرَ.»

Mürû bi'l-ma'rûfi ve'nhev ani'l-münkeri kable en ted'üllâhe fe-lâ yestecîbe leküm ve kable en testağfirûhu fe-lâ yağfire leküm. İnne'l-emre bi'l-ma'rûfi ve'n-nehye ani'l-münkeri lâ yukarribu ecelen ve inne'l-ahbâra mine'l-yahûdi ve'r-ruhbâne mine'n-nasârâ lemmâ terekû'l-emre bi'l-ma'rûfi ve'n-nehye ani'l-münkeri leanehumullâhu azze ve celle

*alâ lisâni enbiyâihim sümme ammehum bi'l-belâi.*⁴

Şimdi hepimize Cenâb-ı Peygamber emrediyor;

Mürû bi'l-ma'rûfi. “Siz mârufları emrediniz.”

Yapılması lazım gelen hayırlı işleri birbirlerinize söyleyiniz. Söleyiniz, “Hadi kardeş namaz vakti geldi, hadi camiye gidelim.” Ramazansa, “Hadi oruçlarımızı turalım.” Pazartesi Perşembe ise, “Hadi bugün hep beraber bir oruç turalım.”

Böyle bir mâruf olan iyi şeylerle emretmeyi Cenâb-ı Peygamber bize tavsiye buyuruyor.

[Tavsiyesinin] birisi [bu,] ikincisi de;

Ve'nhev ani'l-münkeri. “Münkerattan nehyediniz.”

İyi şeylerle emrediniz, kötü şeylerden de nehyetmeye çalışınız. Bu bizim hepimizin vazifesidir. Ne hocanın vazifesi, ne hacının vazifesi bütün ümmeti Muhammed'e bu vazifeyi Cenâb-ı Peygamber vermiştir. Cenâb-ı Allah da emretmiştir.

---

⁴ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, II, 95, r. 1367; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, VII, 266, r. 12133; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 77, r. 5572; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VIII, 287.

Bu vazifeyi yapmazsanız; evlatlarınıza emretmiyorsunuz, çoluğunuza çocuğunuza emretmiyorsunuz, kötü şeylerden yasaklardan men etmiyorsunuz, böylece hayatınızı idame ettiriyorsanız biliniz ki;

Kable en ted'ullâhe fe-lâ yestecîbü leküm. “Siz Allah’a, ‘Yarab şunu ver bunu ver, şöyle et böyle et.’ diyerekten el kaldırırsınız da.” *Fe-lâ yestecîbü leküm.* Cenâb-ı Hak dinlemez sizin dualarınızı, icabet etmez.”

Halbuki “İcabet edeceğim.” diye emri var. “Siz dua edin ben de sizin duanıza icabet edeceğim.” derken, Cenâb-ı Peygamber buyurdu ki;

“Cenâb-ı Hak bu duayı kabul etmez.”

Niçin?

Emrini dinlemiyorsun Allah’ın, vazifeni yapmıyorsun. Evvela diyeceksin çoluğuna çocuğuna, konuna komşuna, etrafındaki cemiyete gücün yettiği kadar herkese Allah’ın emrini tebliğ etmek lazım gelirken bunu yapmadın. Yasaklardan korumak lazım gelirken yapmadın sen de onlara uydun. Sen de onlara uydun maalesef!

Mesela bir kız çocuğu çırılçıplak çıkarırken; “Evladım ne yapıyorsun sen? Olur mu

böyle şey?” diyeceğimiz yerde, benim kız da başladı öyle olmaya, hanım da ona benzemeye başladı.

Yahu biz hani burada emri mâruf yapacaktık da başkalarını men etmeye çalışacaktık? Halbuki biz de onlara benzedik?

Ondan sonra dedik ki;

“Ne yapalım efendim artık, cemiyetin şeyi böyle...”

Ve ondan sonra sıkıldık, “Aman yâ Rab! Aman yâ Rab! Nusret et bize! Nusret et bize, biz de senin müslüman kulunuz yâ Rabbi!”

Fe-lâ yestecîbü.

“Sen benim sözümü dinlemedin ki ey kulum! Nedir senin bu halin?”

Ezan-ı Muhammediye okunuyor, sen nelerde dolaşıyorsun?

Bugün Cuma, bugün Perşembe mesela, deniz kıyılarında herkes kendi âleminde zevk ü sefâsında hiç umurunda değil dünya yıkılsın varsın. O Lut *aleyhisselam*’ın zamanında olduğu gibi. Lut *aleyhisselam* memleket devrildi yıkılıyor. İşte lut gölü çıkmış yerinden, altına çevrilmiş yer, hiç kimsenin umurunda değil, ama yok oldu gitti, ne yapalım.

Ve kable en testağfirûhu fe-lâ yağfire leküm. “Allah’tan mağfiret dilersiniz de Allah’ta size mağfiret etmez sonra.”

Vazifeni yapmıyorsun. Vazifeni yapmadığın için ne duan kabul olur, ne mağfiret olunabilirsin.

İnne’l-emra bi’l-ma’rûfi ve’n-nehye ani’l-münkeri. “Çünkü şimdi yap diyeceğiz, yapma diyeceğiz demi yani. Emir edeceğiz veyahut yapma diyeceğiz filan bir şeyleri. Bundan korkar insan, “Canım şimdi bu adamı başıma bela mı alayım ben?” [der.]

Bak ne diyor!

Lâ yukarribu ecelen. “Bu emr-i mâruf nehyi ani’l-münker eceli getirmez adamın başına.”

“Bunları derim ben, döverler beni belki de öldürürler!”

Yok, korkma öyle şeyden, olmaz o. Hiçbir kimse eceli gelmedikçe ölmez yani. Ecel gelmedikçe kimse ölmez. Sen Allah’ın emrini söylüyorsun, bunu anlatmaya çalışıyorsun, bu senin ecelini yakın etmez.

Bunu böyle dedikten sonra şimdi bir misal veriyor;

Ve inne'l-ahbâra mine'l-yahûdi. "Yahudilerin hahamları." *Ve'r-ruhbâne mine'n-nasârâ.* "Nesârânın papazları." *Lemmâ ter-kû'l-emre bi'l-ma'rûfi ve'n-nehye ani'l-münkeri.* "Onlar da baktılar ki olmuyor bu iş, onlar da uydular cemaatlerine, emr-i mârufu, nehy-i ani'l-münkeri terk ettiler."

Edince;

Le'anehumullâhu azze ve celle. "Allahu azze ve celle onlara da lanet etti."

Ne üzerine?

Alâ lisâni enbiyâihim. "Peygamberlerinin lisanı üzerine onlara lanet etti." *Sümme am-mehüm bi'l-belâi.* "Ondan sonra bela da umumi oldu."

Papazın, hahamın başında kalmadı, bela umumi oldu. Herkese ceza terettüp etti.

Âyet-i kerime şöyle;

Esteüzübillah;

﴿لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ
دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا
يَعْتَدُونَ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ
مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

*Lu'inellezîne keferû min benî isrâîle alâ lisâni Dâvûde ve İse'bni Meryeme zâlike bimâ asev ve kânû ya'tedûn. Kânû lâ yetenâhevne an münkerin fealûhu le-bi'se mâ kânû yef'alûn.*⁵

Davud ve İsa aleyhimes-salam'ın lisanı üzerine lanet etmiştir.

Yine bu edeptendir ki, beşer cemiyet halinde yaşayınca birbirlerine daima muhtaçtırlar da;

«مَسْأَلَةُ الْغَنِيِّ شَيْنٌ فِي وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَسْأَلَةُ الْغَنِيِّ نَارٌ. إِنْ أُعْطِيَ قَلِيلًا فَقَلِيلٌ، وَإِنْ أُعْطِيَ كَثِيرًا فَكَثِيرٌ. طَب، عَنْ عِمْرَانَ.»

*Mes'eletü'l-ğaniyyi şeynün fî vechihi yevme'l-kiyâmeti ve mes'eletü'l-ğaniyyi nârün. İn u'tiye kalîlen fe-kalîlün ve in u'tiye kesîren fe-kesîrun.*⁶

Bir insan zengin olur fakir olur. Fakir insan ekmek nafakasını bulamamıştır, aç kal-

⁵ 5/Mâide, 78-79.

⁶ Ahmed b. Hanbel, IV, 426, r. 19821; Ma'mer, *el-Câmi'*, XI, 93, r. 20016; Bezzâr, *Müsned*, IX, 49, r. 3572; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XVIII, 162, r. 356; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XVIII, 175, r. 400; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, VII, 156, r. 7145; Deylemî, *el-Firdevs*, IV, 150, r. 6464; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, III, 96, r. 4523; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 504, r. 16732.

mıdır. Aç kalınca, ölüm derecesine gelince dilenmek borç olur. Aç kalmış yiyemiyor bir şey, yok nafakası, ölecek. Sabreder ölürse bir şey [lazım gelmez,] azimkârdır, fakat istemeye cevazı vardır artık. “Ben bak nafakam kalmadı ölüyorum artık, bana bir yardım.” demeye hakkı vardır. Fakat bunu parası da varken kendisini fakir göstererekten ondan da bir şeyler isteyebilenler de olur, olagelmekte görüle gelmektedir de bunlar.

Ben birgün bir yerde oturuyordum da bir fukara geldi oraya, para istiyor şundan bundan, dediler ki;

“Bunu görüyor musun sen, filan yerdeki apartmanlar bunun, filan yerdeki bilmem neler bunun, bunun bunun bunun...” Adam milyonluk bir adam. Dilenme sayesinde bu kadar vâridat sahibi olmuş, dilencililiği bırakmıyor artık, sanat edinmiş artık onu. Binâenaleyh;

Mes'eletü'l-ğaniyyi şîynün. “Bu zengin olupta böyle ihtiyacı olmadığı halde dileneler için şîynün, çok âdi bir şeydir.”

Fî vechihî yevme'l-kıyâmeti.

Bugün dünyada geçecek bu tabi, ama kıyamet dediğimiz bir âhiret günü var, o âhiret

gününde onun yüzünün kemiklerinin üzerinde et bulunmayacak, yani iskelet halinde yaratılmış olacak. İskelet nasıl korkunç bir andır, biz ölü öldümüydü ölünün yanına sokulmuyoruz, çekiniyoruz onun soğuk yüzünden. Bir de onun etleri dökülmüş iskelet halinde görsek, kokar bir hâli de vardır o zaman. O hiç soku-
nalmaz onun yanına. İşte o kıyamet gününde böyle bir hâle düşecek.

c. Temizlik Ve İtikat

Ve mes'eletü'l-ğaniyyi "Zenginin istemesi, bir ihtiyacı yokken şundan bundan bir şey istemesi." *Nârun*. "Ateştir."

Ateş istiyor yani o adam.

In u'tiye kalîlen fe-kalîlün ve in u'tiye kesîran fe-kesîrun. "Az veya çok; azsa az ateş çoksa çok ateş."

Buna göre;

«مَسْأَلَةٌ وَاحِدَةٌ يَتَعَلَّمُهَا الْمُؤْمِنُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ عِبَادَةِ
سَنَةٍ، وَخَيْرٌ لَهُ مِنْ عِتْقِ رَقَبَةٍ مِنْ وَوَلَدٍ إِسْمَاعِيلَ؛ وَإِنَّ
طَالِبَ الْعِلْمِ، وَالْمَرْأَةَ الْمُطِيعَةَ لِزَوْجِهَا، وَالْوَلَدَ

الْبَارَّ لَوَالِدَيْهِ، يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ مَعَ الْأَنْبِيَاءِ بغيرِ
حِسَابٍ. أَبُو بَكْرٍ النَّقَّاشُ، وَالرَّافِعِيُّ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ.

*Mes'eletün vâhidetün yete'alletümhe'l-
mü'minü hayrun lehu min ibâdeti senetin ve
hayrun lehu min itkin rakabetin min vüldi
İsmâile ve inne tâlibe'l-ilmî ve'l-mer'ete'l-
mutîata li-zevcihâ ve'l-velede'l-bârre li-
vâlideyhi yedhulûne'l-cennete mea'l-enbiyâi
bi-ğayri hisâbin.*⁷

Hepimiz bugün birçok ihtiyaçlar içerisindeyiz, gerek dünyamız da gerek âhiretimize müteallik. Mesâil-i diniyemizi hiçbirimiz lââyık-ı vechile bilemiyoruz. Bunların müte-hassısları oluyor tabi. Fakih fıkıh ilmini bilir, işte mirasçı miras ilmini bilir, öteki dünya ilmini bilir, doktor doktorluk ilmini bilir, herkesin çeşit ihtiyaçları var. Bir namaz kılması, gayet basit gördüğümüz bu vakit namazda o kadar meseleler vardır ki bitmek tükenmek bilmez. İmam Şâfiî, “Bu namaz hakkında bir gecede on ikibin mesele hallettim.” demiş. Onun için çok mühimdir. Binâenaleyh;

Mes'eletün vâhidetün. “Bir mesele.”

⁷ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, X, 160, r. 28828; Râfiî, *et-Tedvîn fî ahbâri Kazvîn*, I, 256.

Namaz hakkında veyahut dininin hakkında, hangisi olursa.

Yete'alletümhe'l-mü'minü. "Onu teallüm ediyor, öğrenmeye çalışıyor."

Hocaya gidiyor, soruyor, mesele sormakla.

Hayrun lehû min ibâdeti senetin. "Bu bir meseleyi öğrenmek için meşgul olması bir sene nafîle ibadetten hayırlıdır."

Mesele-i diniyeden bir mesele öğrenecek. Mesela namazın vakitlerini öğrenecek, orucun vaktini öğrenecek, zekatın miktarını öğrenecek, her neyse, mesâlil-i diniyeden bir mesele öğrenecek. Bunu gidiyor, "Nasıldır bu hoca efendi?" diyerekten soruyor, "Namaz nasıl kılınır, hangi sûre hangi vakitte okunur, hangi sûre hangi vakitte okunur?"

Bak bizim fıkıh kitaplarımız da, "Namazda Kur'an okunurken üstten alınır aşağı doğru okunur." [diye yazar.] Mesela *Elham'*dan, *Elif Lam'*dan başlarsın. Birinci rekâтта mesela Sûre-i Bakara'yı okuduysan, ikinci rekâтта Âl-i İmrân'dan okuyacaksın yahut daha aşağı inebilirsin. Fakat birinci rekâтта Âl-i İmrân'dan okuyupta ikinci rekâтта Bakara sûresinden okuyamazsın. Ama bizim arap kardeşler de

buna pek dikkat etmiyorlar. Onların da camilerinde namaz kıldığımız vakitte bakıyoruz ki birinci rekâta mesela *Elemneşrahleke*'yi okuyor, ikinci rekâta *Vedduhâ*'yı okuyor. Olmaz. Birinci rekâta *Vedduhâ*'dır, ikinci rekâta *Elemneşrahleke*'dir.

Bir mesele daha, *Vedduhâ*'yı okuduk birinci rekâta, ikinci rekâta *Vettîni*'yi okuyamayız. İkinci rekâta *Vettîni*'yi okuyamayız yani *Elemneşrahleke*'yi atlayamayız. *Elemneşrahleke*'yi atlayıp da aşağıdaki sûreye geçmek caiz olmuyor. Yani hafif bir kerahat var içerisinde.

Ya?!

Onun altındaki sûreyi okuyacak. Veya aklına gelmedi de daha bir aşağıdakine gittin okudun. İki atlarsan, üç atlarsan zararı yok ama bir atlarsan zararı var. Bu da bir mesâil-i diniyedir.

Bunları öğrenmek hepsimizin vazifesiyken bunları öğrenmeden [yaşıyoruz. Halbuki bunları öğrenmek];

Yete'alletümhe'l-mü'minü hayrun lehu min ibâdeti senetin. "Bir senelik ibadetten, nafîle ibadetten hayırlıdır."

Çünkü mesele-i diniyeyi bilmeden ne karda ibadet edersen [kıymeti yok.]

Mesala asıl meselenin kökü şimdi nezâfette.

Ben nasıl namaza durabilirim?

Üstün başın şöyle temiz, üstün vücudun tertemiz olacak, çamaşırın da tertemiz olacak, pislik denilen şey bulunmayacak. Kirlili olabilir, kirlilik zarar etmez fakat zarar eden pisliliktir. Yani sidik ve envai pislik bulunmayacak üzerinde. İçkili, içki şisesinden mesela şarap dökülmüş üzerimize olmaz, rakı dökülmüş olmaz. Onların yıkanması, tertemiz olması lazım.

Ne zaman temiz olur?

Hemen suyun altına tutuvermekle olmaz. Üç defa onun damlası kesilinceye kadar suyun altında güzelce yıkayacaksın, sıkacaksın. En nihayet son damlası aksın. Yoksa öyle hani gelişi güzelde olmaz. Eh bu üstümüzde, bu kolay. Ya bir de evvela itikatta temizlik lazım. İtikat bozursa, itikatta temizlik yoksa üstün ne kadar temiz olursa olsun, her gün istersen beş vakit banyoya gir. Her günde istersen yeni bir elbise giy, itikat bozuk olduktan sonra hiçbirisi para etmez.

İtikat [nedir?]

Allah bir, bitti. Görür, işitir, bilir; melekleri vardır, kıyamet olacaktır. Kader, takdir-i ilahiye de inançlar üzerine hayır şer vardır, Allah'tandır. Öldükten sonra dirilmek vardır.

“Öldükten sonra dirilir mi adam yahu? Öldün bitti! Ne olacak, toza toprağa bulunacak, bittin gitti gayri. İstersen bir iki aylık ölüyü aç bakalım ne oluyor, ne halde?”

E bunlara inanmazsan mü'min olamazsın. Mü'min olamayınca da bütün emeklerin boşa gider.

Onun için bu meseleleri öğrenmek vaciptir, ister okuyarak öğren [ister dinleyerek, sorarak öğren.] Her okumakla da olmuyor bu işler. Bazen de muhakkak sormak mecburiyetinde kalıyor insan. Sorar.

Mes'eletün vâhidetün yete'alletümühe'l-mü'minü hayrun lehû min ibâdeti senetin ve hayrun lehû min ıtkı rakabetin min vüldi İsmâîle. "İsmail aleyhisselam evlatlarından bir köle azadından da hayırlıdır." diyor.

Ve inne tâlibe'l-ilmi. "İlmi talip olan insan." *Ve'l-mer'ete'l-mutîata li-zevcihâ. "Bir de kocasına itaat eden kadın."*

Kocasına itaat eden kadınla beraber ilme talip olan insan, bir de;

Ve'l-velede'l-bârre li-vâlideyhi. "Anasına babasına gayet mükrim, muhsin, anasına babasına karşı mutî [evlat]." *Yedhulûne'l-cennete mea'l-enbiyâi bi-ğayri hisâbin.* "Hesapsız, peygamberlerle beraber cennete girecektir."

İşte bu üç kişi hesap olmayacaklar. Tâlib-i ilim, her gün al kitabı eline, koltuğunun altına git bir mesele öğren. Ondan sonra, efendisine itaat eden hanım, üçüncüsü anasına babasına mutî ve onlara mükrim [olan evlat].

Bu üç şeyi işleyen insan, *yedhulûne'l-cennete mea'l-enbiyâi bi-ğayri hisâbin.*

Vardır, kimler vardır dünyada.

Cenâb-ı Hak cümlemizi bu zümreye ilhak eylesin inşallah.

Onun için evlatlarımıza da, kız evlatlarımıza bhusus çok titiz davranmak lazım. Onlara efendilerine itaatı işlemek lazım. İşlemek lazım [çünkü] bu günün hanımının en çok kusuru bu husustaki kusurlarıdır ki, mahkeme kapıları dopdolu oluyor.

Niçin?

Efendisine itaatı bilmiyor, efendisinden biraz haşince bir hareket gördü müydü, “A ben senlen geçinemem, yaşayamam!” diyor, çekilip gidiyor.

Canım ne var, senin efendin! Ekmeğini getiriyor, sen bir aciz kadınsın, ekmeğini o getiriyor.

“Ooo, bugün biz onun ekmeğine muhtaç değiliz. İşte her yer açık gider ben de bir memur olurum, maaşımı alırım, hazır tıkr tıkr yerim. Niçin bu adamın kahrını çekeceğim?” diyor. Biraz okuttuk muydu, bu muhakkak onun esiri ve kölesi mertebesine düşüyor erkek, ondan sonra çıkabilirsen işin içinden çık.

Onun için evlatlarımıza edep olaraktan bhusus kız evlatlarımıza efendilerine karşı itaatı öğretmek [gerekir.] Burada da ana en büyük rolü oynar. Eğer ana kocasına itaatta kusurluysa evlada sen ne söyleyen boş. Çünkü nasihat iki türlü olur; bir böyle sözlen olur, bir de görgü ile olur. Çocuk anasından her gün babasına karşı yapılan çirkin hareketleri görünce, o onun içerisine böyle usul usul işler. Ondan sonra yarın o da evlenip evine gelipte efendisinin karşısına çıktı

mıydı artık çene çene karşısına. Çene çeneylen beraber ondan sonra kavga gürültü başlar, dayaklar tokatlar. E ondan sonra da elbet o ailede geçim olmaz.

Ondan dolayı kız evlatlarına efendilerine itaatın vacip olduğunu, hatta o kadar ki ayağının altından çıkan irinleri yalasa bile, vücudundan çıkan yaralardaki irinleri yalasa bile onun hakkını ödeyemez olduğunu bilmesi lazım. Yoksa benim keyfime uygun bir şey yapmadı bu, almadı bu, getirmede bu, hadi kavga gürültü... Olmaz!

Bir mesele-i diniye öğrenmek bir sene ibadetten hayırlı olmakla beraber bir de İsmail evlatlarından bir köle azadından daha hayırlı talib-i ilim bir, efendisine mutî kadın iki, annesine babasına karşı mutî ve mükrim bir evlat üç. Bunların cennete peygamberlerle beraber hesapsız girecekleri beyan buyrulmuş.

Ebû Eyyûb tarafından rivayet edilmiş.

«مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ. فَإِذَا أَتَبَعَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَلِيٍّ
فَلْيَتَّبِعْ. مَالِكٌ، عب، خ، م، د، ت، ن، ه، ح، عَن أَبِي
هُرَيْرَةَ.»

*Matlu'l-ğaniyyi zulmün. Fe-izâ ütbi'a
ehadüküm alâ meliyyin fel-yetba'.*⁸

Matl, tehir manasına.

Zengin geldi bizden işte üç aylık beş aylık, on günlük yirmi günlük bir para istedi, “On gün sonra getiririm. Şimdi borcum var şunu kapatayım, bana bin, on bin ver.” dedi, öteki adam da dostumdur dedi, çıkardı verdi.

Şimdi adam aldı paraları, tabi borcunu ödedi, daha çok parası da var geride. Var geride kazandı da yani o beş on gün içerisinde-

---

⁸ Buhârî, "Havâlât", 1, r. 2287; Buhârî, "Havâlât", 1, r. 2288; Müslim, "Müsâkât", r. 33; Ebû Dâvud, "Büyü", 10, r. 3345; Tirmizî, "Buyû", 68, r. 1308; Nesâî, "Büyü", 100, r. 4688; Nesâî, "Büyü", 101, r. 4691; İbn Mâce, "Sadakât", 8, r. 2403; Dârimî, "Büyü", 48, r. 2628; Muvatta', "Büyü", r. 84; Ahmed b. Hanbel, II, 245, r. 7336; Ahmed b. Hanbel, II, 254, r. 7453; Ahmed b. Hanbel, II, 315, r. 8175; Ahmed b. Hanbel, II, 464, r. 9978; Ahmed b. Hanbel, II, 465, r. 10002; İbn Hibbân, *Sahîh*, XI, 435, r. 5053; İbn Hibbân, *Sahîh*, XI, 487, r. 5090; Abdürrezak, *Musannef*, VIII, 316, r. 15355; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, IV, 489, r. 22403; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, VI, 90, r. 6244; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, XI, 172, r. 6283; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, XI, 229, r. 6344; Ebû Avâne, *Müsned*, III, 348, r. 5245; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VI, 85, r. 11281; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VI, 116, r. 11387; Begavî, *Şerhu's-sünne*, VIII, 209-210, r. 2152.

de. Götürüp, “Arkadaş al şu bin, on bin mi neyse.” demiyor.

Matlu’l-ğaniyyi. Bu uzatıyor, “Daha bundan ben biraz para kazanırım.” diyor. Biraz daha para kazanırım diyor uzatıyor orada onu. Efendi geliyor, diyor;

“Kardeş hani benden bir para aldıldın ya, vermiştim, onu lütfeder misin?”

“Oo acelesi ne?” filan diyerekten böyle tehir ediyor.

Zulmün. “Bu bir zulümdür.”

Zulüm mutlaka dövmekle vurmakla kırmakla olmuyor işte. Bu haksızlık da, aldıldın parayı vaktinde, vaktin olduğu halde vermemek de zulümdür. Evde kiracı oturur, vakit gelmiştir, “Ver parayı!” dersin vermez. Vakti de var vermeye, fakat o vermemeyi itiyat edinmiştir onun için vermez, bu da ayrıca bir zulümdür.

Fe-izâ ütbi’a ehadüküm alâ meliyyin fel-yetba’.

Bazıları da oluyor da zengin diyor ki, “Benim filan yerde bu kadar alacağım var. Ben ona telefon edeyim yahut ben bir mektup vereyim, git o adamdaki alacağımı al borcum ödensin.”

“Bunu da kabul edin.” diyor.

“Yo, ben sana verdim mutlaka sen bunu öde.” diye ısrar etme üzerinde, o adam seni başkasına havale ettiyse, git o havale olunan adamdan iste. Alırsan alırsın alamazsan yine ondan isteyebilirsin.

Ravileri de uzun bunların. Mâlik, Abdur-rezzak, Buhari, Müslim, Ebû Davud, Tirmizi, Nesei, İbn Mace, İbn Hibban, Ebû Hüreyre hazretlerinden rivayet etmiş.

d. Ölümün İki Hali

Şimdi asıl ders bugün şu mühim mesele;

«مُعَالَجَةُ مَلِكِ الْمَوْتِ أَشَدُّ مِنْ أَلْفِ ضَرْبَةٍ
بِالسَّيْفِ، وَمَا مِنْ مُؤْمِنٍ يَمُوتُ إِلَّا وَكُلُّ عِرْقٍ مِنْهُ
يَأْلَمُ عَلَى حِدَةٍ، لَوْ بَشَّرَهُ بِالْجَنَّةِ، فَإِنَّ الْكَرْبَ عَظِيمٌ،
وَالْهُوْلَ شَدِيدٌ وَأَقْرَبُ مَا يَكُونُ عَدُوًّا لِلَّهِ مِنْهُ تِلْكَ
السَّاعَةُ. الْحَارِثُ، حَل، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ مُرْسَلًا.»

Muâleacetü meleki'l-mevti eşeddü min elfi darbetin bi's-seyfi ve mâ min mü'minin yemûtü illâ ve küllü irkin minhü ye'lemü alâ hidetin ve beşşirhü bi'l-cenneti fe-inne'l-

*kerbe azîmün ve'l-hevlü şedîdün ve akrabu mâ yekûnu aduvvullâhi minhü tilke's-sâate.*⁹

O melekûlmevt dediğimiz Azrail *aleyhissalam*.

Muâleacetü meleki'l-mevti. “Bu Azrail *aleyhissalam*’ın can alması.”

O can alınırken, “Allah rahmet etsin, öldü.” diyoruz o kadar. Kendi başımıza gelmediği için ne olduğunu bilemiyoruz, “Allah rahmet etsin.” diyoruz. Fakat bu ölüm o kadar çok acıdır ki, ister füc’eten gelsin, ister yatakta yatmak suretiyle üç beş gün sonra olsun, aylarca sonra olsun, ne olursa olsun, o kadar şiddetli ki;

Eşeddü min elfi darbetin bi's-seyfi. “Bin tane kılınç bir adama vuruyorsun o bin kılınçın altında o adamın hali ne oluyor? Bundan daha eşedir onun canının çıkışı.”

Bir baba evladına dermiş ki, “Şu acaba ölüm nasıl? Ölümün acısı nasıl oluyor?” filan diyerekten önüne gelene sorarmış. Derken adam ölüm döşeğine düşmüş. Çocuğunun ak-lına gelmiş “Baba!” demiş, “Sen sorardın böy-

---

⁹ Heysemî, *Buğyetü'l-bâhis*, I, 358, r. 256; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 564, r. 42190; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VIII, 201, r. -1; İbn Hacer, *Metâlibü'l-âliye*, V, 204, r. 776.

le ölümün acısı hakkında. Şimdi sen bu hâle düştün, ‘Nasıldır bu ölüm?’ sen tarif et!”

“Oğlum!” demiş, “Farz et ki gök yere yıkılmış, gayet dikenli bir demir parçası ağzımdan içeriye sokulmuş, bütün bağırsaklarım ona takılmış, şimdi onu böyle çekiyorlar işte. İçerimden çekiyorlar, benim hâlimi artık sen anla.” demiş.

Allah muhafaza etsin.

Onun için ölümün iki hali var; bir bu hali var, bir de ölüm halinde hiç hissetmez insan öldüğünü.

Bunun da Kur’an’da yeri olduğunu beyan buyurmuşlar. Adam Kur’an’ı okumuş okumuş okumuş, bir türlü bunun nasıl olduğunu anlayamamış, görememiş. Demiş;

“Yâ Rab! Ben bunu bulamadım Kur’an’da.”

“Sûre-i Yusuf’u oku!” demiş.

Sûre-i Yusuf’u okuyunca, şimdi Yusuf *aleyhisselam*’ın güzelliği, orada bulunan hanımlar vardı, ellerinde de bıçaklar, önlerinde de elmalar. O Yusuf *aleyhisselam*’a hayranlıklarından ellerini kestiler de haberleri olmadı. Onun yüzündeki güzelliğe hayran olardan ellerini kestiler haberleri olmadı. İn-

san Cenâb-ı Hakk'ın cemalini görünce, cemalinden bir zerreyi görünce, kendinden tabiatıyla geçer. O can da o arada çıkar gider, hiç anlamaz ölümünün acısını.

Ama o kime?

Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah ile evâmir-i ilahiye gücü yettiği kadar yapmaya çalışmış, yasaklardan da o nispette korunmuş. Bu bahtiyar ölürken gayet tatlı bir şekilde ölür. Hiç Allah ona acı tattırmaz. Bu acıyı tadan işte şehvetinin esiri, emr-i ilâhiyi dinlememiş, nehiyden kaçmamış, bütün fenalıkları birer birer işlemekteyken ecel de gelmiş yakalamış. Tabi onun canı da bu şekilde çıkacak.

Allah affetsin de Cenâb-ı Hak cümlemizi razı olduğu halde güzel can verenlerden, iyi can verenlerden etsin.

Ve mâ min mü'minin. "Hiçbir mü'min yoktur ki." *Yemûtü illâ ve küllü irkin minhü ye'lemü.* "Her vücutta işte ne kadar parçalar varsa, zerreler varsa hepsi o ölümün acısını tadar."

Hepsi, bütün âzâ tadar.

Alâ hidetin. "Nasibi üzerine." *Ve akrabu mâ yekûnü aduvvullâhi minhü tilke's-sâate.*

“Şeytanın da insana musallat olduğu zaman o dakikadır.”

Gelir sana, “Ah imdadına yetiştim, sana şöyle yapacağım böyle yapacağım, şu dininden vazgeçiver.” diyerekten dinsizlikle insanı aldatmaya çalıştığı bir zamandır o zaman.

Allah muhafaza etsin cümlemizi.

مُقَامُ أَحَدِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ سَاعَةً خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ فِي
أَهْلِهِ عُمُرَهُ. كَر، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ؛ ك، عَنْ ابْنِ سَعْدٍ، عَنْ
سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو.

*Mukâmü ehadiküm fî sebîlillâhi sâaten hayrun min amelihî fî ehlihî umreahû.*¹⁰

Buna çok dikkat lazım! Gerek şimdi ilim talebi bu da fisebilillahtır. İlmin talebi fisebilillahtır, ahlakın tasfiyesi için uğraşmak fisebilillahtır, düşmanın karşısına gidip topu tüfengi atmak fisebilillahtır. O topu tüfengi atacak askerin malzemesini yetiştirmek için lazım gelen malzemeleri yetiştirmek için çalışmak o da fisebilillahtır. Çünkü onun arkasından malzemesi yetişmezse o zavallı orada

¹⁰ İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, LXXIII, 42, r. -1; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IV, 317, r. 10686; İbn Sa'd, *Tabakât*, VI, 10.

iş göremez. Çeşitli bunlar, hangisi olursa olsun.

Mukâmü ehadiküm fî sebîlillâhi. "Allah yolunda böyle duruyor adam." *Sâaten.* "Bir zaman." *Hayrun min amelihî fî ehlihî.* "Bu adam evinde olsa da, evinde işte namazıyla niyazıyla tesbihiyle, şununla bununla ne kadar işleri varsa onunla meşgul olsa." *Umrahû.* "Ömrü müddetince."

"Az bir zaman olsa dahi bu düşman karşısında durabilmek onlardan daha hayırlıdır."

Onun için ölürsem şehit kalırsam gazi, bize ondan kalmıştır ki, biz düşman karşısında ölmekten korkmayız. Çünkü ölürsek şehit olacağız, bir. İkincisi nasıl ki emr-i mâruf nehyi ani'l-münker yapmak bize eceli yetiştirmez, düşman karşısında dövüşmekten de insan ölmez. Ecel gelmeyince ölmez, sen o harbe gitmesen de evinde de otursan, o öleceğin dakikada yine evinde de yatağında da öleceksin. Ama orada şehit olarak ölürsün, burada da miskin miskin ölürsün.

Onun için düşman karşısına gitmekten müslümanın katiyen çekinmemesi, zerre kadar da aklına bir korku gelmemesi lazım.

«مُقَامُ رَجُلٍ فِي صَفٍّ، فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا
وَمَا فِيهَا، وَمَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَلَغَ، أَخْطَأَ
أَوْ أَصَابَ، فَبِعِتْقِ رَقَبَةٍ؛ وَمَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي سَبِيلِ
اللَّهِ، كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. طَب، عَنْ عِمْرَانَ.»

*Mukâmu raculin fî saffin fî sebîlillâhi hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fihâ ve men remâ bi-sehmin fî sebîlillâhi fe-beleğâ ahtaa ev esâbe fe-bi-itkin rakabetin ve men şâbe şeybeten fî sebîlillâhi kânet lehu nûren yev-me'l-kıyâmeti.*¹¹

Saf dizilmiş muharebe safı, o safın içerisinde duruyor, düşmanla çarpışacaklar.

Mukâmu raculin fî saffin. “Bu onun saf içerisindeki duruşu.” *Hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fihâ.* “Dünyadaki ne kadar nimetler varsa, o nimetlerin ve içindeki nimetleri de altınları gümüşleri platinleri de dahil tabi, dünyanın içerisinde neler varsa, o safta düşmana karşı hazır bir vaziyette duran adamın makamı bunların hepsinden daha hayırlıdır.”

¹¹ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XVIII, 173, r. 395; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IV, 318, r. 10688.

Ve mâ fîhâ ve men remâ bi-sehmin fî sebîlillâhi. “Şimdi başladılar atışmaya, derken bir attı, bir tane attı ama değmedi hedefe gitmedi.” *Fe-beleğa ahtaa ev esâbe.* “İster değsin ister değmesin attın ya, o attığından dolayı.” *Fe-bi-itkin rakabetin.* “Bir köle azat etmiş sevabı alıyor.”

O durmıklıkla safta, bir kere dünya ve dünya içindekilerin hepsinden hayırlı nimetlere nâil oluyor; attığı vakitte, ister isabet etsin ister etmesin, her atışta bir köle azat etmişçesine sevap alıyor.

Ve men şâbe şîbeten fî sebîlillâhi kânet lehû nûran yevme'l-kıyâmeti.

Bu, ihtiyarlar tabi bu işte pek biraz mahrum kalırlar. Bu gençlere ait vazife olduğu için;

Ve men şâbe şîbeten fî sebîlillâhi. “Kendisinin gençliğini bu suretle geçiriyor.”

“Gençlik devirlerini düşman karşısında fisebilillah mücahedeler de geçiren insanın şeysi.” *Kânet lehû nûran yevme'l-kıyâmeti.* “Onun için kıyamet gününde nur oluyor, nur üzerine nur, nur üzerine nur oluyor, ne kadar çoksa o kadar.”

e. Mekârimü'l-Ahlak: İyi Ahlakların On Tanesi

Yine buyuruyor ki;

«مَكَارِمُ الْأَخْلَاقِ عَشْرَةٌ، تَكُونُ فِي الرَّجُلِ وَلَا تَكُونُ
فِي ابْنِهِ، وَتَكُونُ فِي الْإِبْنِ وَلَا تَكُونُ فِي الْأَبِ،
وَتَكُونُ فِي الْعَبْدِ وَلَا تَكُونُ فِي سَيِّدِهِ، يَقْسِمُهَا اللَّهُ
لِمَنْ أَرَادَ بِهِ السَّعَادَةَ: صِدْقُ الْحَدِيثِ، وَصِدْقُ
النَّاسِ، وَإِعْطَاءُ السَّائِلِ، وَالْمُكَافَأَةُ بِالصَّنَائِعِ،
وَحِفْظُ الْأَمَانَةِ، وَصِلَةُ الرَّحِمِ، وَالتَّذَمُّمُ لِلْجَارِ،
وَالتَّذَمُّمُ لِلصَّاحِبِ، وَإِقْرَاءُ الضَّيْفِ، وَرَأْسُ هَنْ
الْحَيَاءِ. قط، هب، كر، الْحَكِيمُ، وَابْنُ لَالٍ، عَنْ عَائِشَةَ؛
وَقَالَ قَطُّ: غَيْرُ مَحْفُوظٍ.»

Mekârimü'l-ahlâki aşretün tekûnu fi'r-raculi ve lâ tekûn fi'bnihi ve tekûnu fi'l-ibni ve lâ tekûnu fi'l-ebi ve tekûnu fi'l-abdi ve lâ tekûnu fî seyyidihi yaksimuhallâhu li-men erâde bihi's-saâdete. Sıdku'l-hadîsi ve sıdku'n-nâsi ve i'tâü's-sâili ve'l-mükâfeetü bi's-sanâia ve hıfzu'l-emâneti ve sılatü'r-rahimi ve'ttezemmümü li'l-câri ve'ttezemmümü

*li's-sâhibi ve ikrau'd-dayfi ve re'sühünne'l-hayâü.*¹²

Mekârimü'l-ahlâki aşretün. “İyi ahlaklar on tanedir.” *Tekûnu fi'r-raculi ve lâ tekûn fi'bnihî.* “Bu ahlak bazen babasında olur, özürlü olur çocuğunda olmaz.” *Ve tekûnu fi'l-ibni ve lâ tekûnu fi'l-ebi.* “Bazen çocukta zuhur eder bu on ahlaktan birisi bazen de babasında zuhur etmez.” *Ve tekûnu fi'l-abdi ve lâ tekûnu fî seyyidihî.* “Kölede olur da efendisinde olmaz.” *Yukassimuhallah yahut yaksimuhallâhu li-men erâde bihi's-saâdete.* “Allahu Teâlâ bunu murat ettiği gibi taksim etmiştir, kime istediye ona vermiştir.” *Li-men erâde bihi's-saâdete.* “Ki bu Cenâb-ı Hak kimde saâdet murat ettiyse o saâdeti murat ettiği insanlara bu ahlâkı verir.”

Çalışmadan olur bu nimet kendisinde. Bu mekârim-i ahlâktan birisi;

Sıdku'l-hadîsi. “Doğru söylemek.”

Şimdi bugün görülen bir şeydir ki doğru söylemek kolay bir şey değil, bazen baba söy-

---

¹² İbn Ebi'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-ahlâk*, I, 26, r. 36; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, X, 161, r. 7323; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, X, 162-163, r. 7325; Hakîm et-Tirmizî, *Nevâdiru'l-usûl*, II, 311, r. -1; Deylemî, *el-Firdevs*, IV, 151, r. 6468; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 2, r. 5129; Harâitî, *Mekârimü'l-ahlâk*, I, 95, r. 249; Temmâm, *Fevâid*, II, 288, r. 1770; İbn Vehb, *el-Câmi'*, I, 595, r. 496; Hennâd, *ez-Zühed*, II, 508.

leyemez çocuk söyler, bazen çocuğu söyleyemez babası söyler.

Bu tabi lafı doğru söylemek uzun mesele fakat bu kadar kafi.

Ve sıdku'n-nâsi. "Muharebe meydanlarında sebat edip sadakat göstermek."

Harp meydanlarında sebat edip kaçmak yani. Kaçmakla insan kendini kurtarırım zannetmesin. Esir olmazsın başka. Esir olmak için kaçmak o demek değildir ki, kaçarsa insan önündeki kuvvet fazladır, fazla kuvvete karşı mukavemeti olmayacaktır. Gerideki kuvvete iltihak için kaçır. Gerideki kuvvete arkasını dayamak için büyük kuvvete ona kaçır. Yoksa vazifesinden kaçarsa ona hain derler, o vatan haini. Çünkü ecel gelmedikçe ölmez insan, kaçmakla kendini kurtaramazsın.

Üçüncüsü;

Ve i'tâü's-sâili. "Dilenciye bir şey vermek boş çevirmemek."

Dördüncüsü;

Ve'l-mükâfeetü bi's-sanâi'a. "Hayır işleyenlere iyilik edenlere karşılık yapmak."

Bu çok mühimdir. İyiliklere karşı iyilik yapmak, mükâfât karşılamak, karşılık yapmak.

Ve hıfzu'l-emâneti. “Ve emaneti hıfz etmek, muhafaza etmek.”

Emanet büyük ve geniş bir şeydir. Onun için;

Lâ dîne limen lâ emânete lehû. “Dini yoktur emanete riayet etmeyen adamın.”

Emanete riayet etmeyen adam dinsiz adam, kafir değil ama, dininde tekemmül etmemiş fakir bir adam. Dini ne zaman tekemmül eder o zaman insan emanete [riayet eder.] Emanet çok geniş çünkü. Annen emanet, baban emanet, evladın emanet, dinin emanet, kitabın emanet, komşun emanet... Çok, sürüyle emanet. Bunlara bu emanetleri muhafaza etmek vazifemiz.

Ve sılatü'r-rahimi. “Akrabâ u taallukât arasında ilgiyi muhafaza etmek.”

Sıla-i rahim, bu çok mühim bir mesele. Amca dayı teyze hala kardeş baba dede nelerse bunlar, bunların hatta çocukları da ikinci perdeden. Bunlar birbirlerini katiyen unutmayacaklar ve katiyen birbirlerinden uzak kalmayacaklar. Daima telgraflar mek-

tuplar muhabereleler gidenlerle gelenlerle birbirlerinin hallerini araştırıp icap ettikçe gidip kendilerini ziyaret etmek gücü yettikçe.

“Canım işten vakit bulamıyorum.”

İř adamın karnını doyurmaz. İcabında sırası gelince mesela kandiller bayramlar mübarek günlerde gidip ziyaret etmek. Hatta ölmüş analarımızı ve babalarımızı da mezarların da gidip mesela Cuma günleri gidip ziyaret etmek, kandille de gidip ziyaret etmek, büyüklerimizi hocalarımızı gidip hayattaysa hayatlarında, değillirse kabirlerinde onları ziyaret etmekte vazifemizken, e dünya telaşesiyle bunların hepsini unutuvermek, bu da layık olmaz.

Ve'ttezemmümü li'l-câri. “Komşuya tevâzu etmek, komşuya karşı büyüklenmek, ufalmak.”

Komşuya karşı ne kadar fakir de olsa zayıf da olsa, komşuya karşı ufaklanmak. Sen de çok büyüksün, senin büyüklüğünle beraber komşunda çok ufak, fakat ona karşı eğilecek hatırını halini soracak, yardımını yapabileceksen yapacaksın. Bunları yapmamak ahlakı mezmûmeden oluyor.

Ve'ttezemmümü li's-sâhibi.

İki tanesi tezemmüm. Birisi, hem yalnız komşu değil bir de dostları var etrafında.

“Dostlarına karşıda böyle alçak gönüllük yapıp tezellülle onların hallerini onların mertebesine inerek yani onların haline inerekten onların hatırını sormak, gönlünü almak.”

Ve ikrâu'd-dayfi. “Misafire lazım gelen ikramı yapıp barındırmak yedirmek içirmek.”

Dayf, misafir.

Bu da İslâm'ın edebinden ve şartlarından birisidir ki müslüman kardeşlerini evinde yedirir içirir, yatırır kaldırır. Misafirine ikram etmek.

Ve re'sühünne'l-hayâü. “Fakat bunların başı, on tane saydı, bunların başı hayâdır hayâ.”

Hayâ olmadıktan sonra ne kadar sözün doğru olursa olsun, ne kadar muharebede cesur olursan ol, ne kadar komşularına iyilik yaparsan yap, dostuna iyilik yaparsan yap, ne yaparsan yap para etmez. Baş yok!

Baş olmayınca pazuların ne kadar kuvvetli olursa para ediyor mu?

Ayakların ne kadar kuvvetli olursa para ediyor mu?

Etmiyor.

Etmiyorsa madem ki hayâ da baş mesabesine gelmiştir. Namaz da, namaz da böyle baş mesabesindedir, iman da böyle baş mesabesindedir. İman olmayınca, hayâ olmayınca... Hayâ ile iman zaten kardeştir, hayâ neredeyse iman oradadır. Hayâ neredeyse iman oradadır, hayânın olmadığı yerde iman da yoktur.

Allah affetsin kusurlarımızı.

Ama dünya bize ne çeşit kalıba soktu ki, ne hale getirdi ki artık hayânın ne olduğundan da haberimiz de yok.

Dârakutnî, Beyhaki, İbn Asâkir, Hâkim ve İbn Lâl Aişe *radiyallahu Teâlâ anhâ'* dan.

Burada on tane saymakla beraber şimdi bir de üç tane daha sayıyor;

«مَكَارِمُ الْأَخْلَاقِ عِنْدَ اللَّهِ ثَلَاثَةٌ: تَعْفُو عَمَّنْ ظَلَمَكَ،

وَتُعْطَى مِنْ حَرَمِكَ، وَتَصِلُ مَنْ قَطَعَكَ. ك، عَنْ أَنَسٍ.»

*Mekârimu'l-ahlâki indallâhi selâsetün: Ta'fû ammen zalemeke ve tu'tî men harameke ve tasilu men kata'ake.*¹³

¹³ Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 563, r. 3912; İbn Ebi'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-ahlâk*, I, 23, r. 21; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, X, 398, r. 21092; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, I, 279, r. 909; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 809, r. 43215.

Mekârimu'l-ahlâki indallâhi selâsetün.

“Mekârim-i ahlâk ind-i ilahiyede üçtür.”

Birisi;

Ta'fû ammen zalemeke. “Sana zulmedeni affetmek.”

Zulmedeni affetmek büyüklük, bir.

Ve tu'tî men harameke. “Sana vermeyene senin vermen.”

“Ulan bırak şu adamı be, filan vakitte şöyle bir şey istedim de vermedi bana şimdi ne diyeceğim ona!”

Yok, sen vereceksin o vermesin varsın.

Ve tasilu men kata'ake. “Sana gelmeyene sen sıla yapacaksın, sen gideceksin.”

Canım bir kere gelip de elimi öpmedi, bir kere gelip de hatırımı da sormadı, ben mi gideceğim şimdi onun ayağına?

Evet sen gideceksin onun ayağına, özür dileyeceksin, *abrabâ ü taallukâttansa*, “Gelemedim kaç zamandan beri kardeşim affet beni.” diyeceksin.

Bu üç şey ind-i ilahiyede mekârim-i ahlaktan mâdutmuş.

Allah kusurlarımızı affetsin.

Ha bir tanecik daha var onu da okuyayım da, çok güzel, hoşuma gitti;

«مَكْتُوبٌ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ
رَسُولُ اللَّهِ. أَيَّدْتُهُ بِعَلِيِّ، قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ اللَّهُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِأَلْفِي سَنَةٍ. عَق، عَنْ جَابِرٍ.»

*Mektubun alâ bâbi'l-cenneti lâ ilâhe illallâhu Muhammedün resûlullâhi. Eyyedtühü bi-Aliyyin kable en yahlukallâhu's-semâvâti ve'l-ardi bi-elfey senetin.*¹⁴

Mektubun alâ bâbi'l-cenneti. “Cennetin kapısında yazılı, mektup.” *Kable en yahlukallâhu's-semâvâti ve'l-ardi.* “Yer gök yok daha hem de o kadar.” *Bi-elfey senetin.* “İki bin üçbin sene, çok bir sene evvel.”

Yani iki bin dediği burada çok, ne kadar evvel olursa. O sene, bu bizim bildiğimiz seneler o zaman yoktu ki. Bu bizim bildiğimiz 360 gün olsun. İki bin sene olsun, o gün senenin kendisinin sayısının ne olduğunu bildiğimiz yok.

“Böyle ikibin sene evvel cennetin kapısına yazılmış.”

¹⁴ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, V, 343, r. 5498; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, IX, 111, r. 14656; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XI, 624, r. 33043; Ukaylî, *ed-Duafâ*, II, 87, r. 541.

Cennet hazır çünkü, olacak bir şey değil. Cehennem de hazır yapılmış duruyor, cennet de hazır yapılmış bekliyor bizi.

Nedir yazan?

Lâ ilâhe illallâhu Muhammedün Resûlullâh. Cennetin kapısındaki yazı bu.

Allah cümlemizi bunu dilinden ve gönlünden çıkarmayan kullarından etsin ve bunu daima zikretmek suretiyle de Cenâb-ı Hak kalplerimizi pamuk gibi etsin. Emirlerine imtisal, yasaklarından da korunan kaçınan kullarının arasına kabul buyursun.

Bi-hürmeti'l-Fatiha.

Mehmed Zahid KOTKU

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

